

Juridisk information

Datum 2016-06-20

Diarienummer RS 2016-04290

Västra Götalandsregionen Koncernkontoret

Handläggare: Erika Tensmo

Telefon: 010-441 05 34

E-post: erika.tensmo@vgregion.se

När gäller sekretess för uppgifter i en avlidens patientjournal?

Bakgrund och frågeställning

Denna information kan användas som ett stöd när hälso- och sjukvårdspersonal ska bedöma om uppgifter i en avlidens patientjournal får lämnas ut till anhöriga och andra. Vad som kan omfattas av sekretess och hur frågan om utlämnande ska hanteras behandlas nedan.

Sekretessprövning och menprövning

Sekretess gäller som huvudregel inom hälso- och sjukvården för uppgifter i en patientjournal om enskildes hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Det gäller även i förhållande till patientens anhöriga. Sekretess innebär ett förbud mot att röja uppgifterna oavsett om det sker genom utlämnande av en patientjournal, muntligt eller på något annat sätt.¹ Om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den avlidne eller någon närstående lider men gäller däremot inte sekretess och patientjournalen ska lämnas ut på begäran.²

Hälso- och sjukvården måste genom en så kallad menprövning göra en verklig och tillräcklig bedömning av om uppgifterna är sådana att det *står klart* att de kan lämnas ut utan att den avlidne *eller* någon närstående lider men.³

En sekretessprövning ska alltid göras oavsett vem det är som begär att få ta del av den avlidnes patientjournal. Uppgifter om någon annan person i journalen kan omfattas av en egen sekretess.

När gäller sekretess för uppgifter i den avlidnes journal?

Vad kan vara till men?

I princip allt som kan upplevas som ett påtagligt obehag skulle kunna vara till men.⁴ När en person har avlidit är huvudregeln att sekretess för uppgifterna om personen fortfarande gäller.⁵ Däremot görs en något annorlunda bedömning av vad som kan vara till men för den avlidne.

¹ 3 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

² 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

³ KamR 6565-13 och KamR 5724-12.

⁴ Prop. 1979/80:2 Del A, s. 83.

⁵ Prop. 1979/80:2 Del A, s. 84 f.

Sekretess med hänsyn till den avlidne

Exempel på sekretess

Skyddet för den personliga integriteten är inte lika stort efter att en person har avlidit.⁶ Det finns ett starkt begränsat utrymme för att ett röjande av uppgifterna kan antas vara till men för den avlidne själv.⁷

För att det ska föreligga men krävs att uppgifterna kan *kränka den frid som bör tillkomma den avlidne*.⁸ Det är dels uppgifter som skulle kunna *skapa missaktning* för den avlidne, dels uppgifter som är *särskilt integritetskänsliga* och som man bedömer att den avlidne inte skulle ha velat att någon annan känner till ens efter hans eller hennes död.⁹

Exempel på sådana *särskilt integritetskänsliga uppgifter* som det kan antas att den avlidne inte velat att någon ska känna till är uppgifter om den avlidnes familjerelationer och andra uppgifter av mycket personlig karaktär.¹⁰ Uppgifter som rör patientens livsbakgrund, förhållande till föräldrar och uppgifter om patientens egen uppfattning om orsaken till sin sjukdom och diagnoser är andra exempel på mycket integritetskänsliga uppgifter.¹¹ Uppgifter om att den enskilde missbrukat narkotika anses också vara känsliga uppgifter som omfattas av sekretess.¹² Om man bedömer att uppgifterna omfattas av sekretess får de inte lämnas ut.

Om den avlidne själv önskat sekretess

Att den avlidne före sin död uttalat att han eller hon inte vill att uppgifterna ska lämnas ut räcker inte i sig för att det ska föreligga sekretess.¹³ Det måste ändå vara fråga om särskilt känsliga uppgifter, som nämns ovan, för att de ska omfattas av sekretess.

Sekretess med hänsyn till den avlidnes närstående

Om uppgifterna inte ska sekretessbeläggas med hänsyn till den avlidne kan de omfattas av sekretess med hänsyn till den avlidnes närstående.

Vem är närstående?

Familjemedlemmar, sambo, särbo och andra nära släktingar som till exempel syskon och föräldrar anses normalt vara den avlidnes närstående. Även andra personer, så som nära vänner, kan ses som närstående till den avlidne om det är en person som den avlidne har haft täta kontakter med och som biträtt i personliga angelägenheter i större utsträckning än andra personer i patientens närhet. En bedömning måste göras i det enskilda fallet med utgångspunkt i hur nära relationen varit. Dödsbodelägare är normalt att anse som närstående. Att endast

⁶ NJA 1987:724.

⁷ RÅ 82 2:66.

⁸ Prop. 1979/80:2 Del A, s. 84 f.

⁹ RÅ 82 2:66 och RÅ 2007 ref 16.

¹⁰ KamR 5134-13.

¹¹ KamR 5724-12.

¹² Socialstyrelsens allmänna råd 1991:4 – Sekretess inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, s. 66.

¹³ KamR 1638-14.

vara testamentstagare eller att stå nämnd i patientjournalen räcker inte för att anses vara närstående.¹⁴

Exempel på sekretess

Frågan om sekretess till skydd för närstående anses vara mer aktuell jämfört med frågan om sekretess till förmån för den avlidne själv när en person har avlidit.¹⁵

Om det är fråga om känsliga uppgifter som kan *skada den allmänna bilden av den avlidne* så att någon kan känna missaktning för den avlidne om de röjs utgör det ett men för de närstående.¹⁶ Det ska då vara fråga om särskilt känsliga uppgifter som kan skapa en negativ bild av den avlidne. Karaktären av dessa kan variera beroende på relationen mellan den avlidne och den närstående.

Om uppgifterna lämnas ut till en myndighet och det finns risk att någon närstående kommer att bli utsatt för rättsliga åtgärder så som indrivningsåtgärder, straffrättslig påföljd eller riskerar att drabbas av högre skatt, kan närstående antas lida men.¹⁷ Observera dock att det finns sekretessbrytande regler i andra bestämmelser som gäller i förhållande till andra myndigheter (se juridisk information ”Offentlighet och sekretess inom hälso- och sjukvården - exempel på när utlämnande av uppgifter ska eller kan ske”). Även utlämnande av uppgifter som ska användas i en faderskapsutredning kan anses vara till men för närstående.¹⁸

Uppgifter som ska användas i en domstolstvist, exempelvis för att klandra den avlidnes testamente eller ogiltigförklara en gåva, kan antas vara till men för *någon annan* närstående än den som begärt ut uppgifterna om de kan tänkas ha olika intressen.¹⁹ Om det exempelvis föreligger motstridiga uppgifter om en arvstvist kan en närstående som riskerar att förlora i en sådan tvist lida men av att uppgifterna lämnas ut.²⁰ Den närstående som kan drabbas av tvisten ska omfattas av närståendebegreppet ovan. Exempelvis har det inte varit tillåtet att lämna ut uppgifter som skulle användas för att ogiltigförklara en gåva om hälften av en fastighet som överlåtits av den avlidne till dennes sambo före dödsfallet.²¹ Att ogiltigförklara ett testamente till nackdel för ett Naturbruksgymnasium har däremot inte inneburit ett men för någon närstående.²²

Uppgifter som kan lämnas ut ändå

Uppgifter som omfattas av sekretess kan ändå lämnas ut om den som kan tänkas lida men av ett utlämnande lämnar sitt *samtycke* till att de lämnas ut. Detta gäller även i en situation där personerna i fråga har olika intressen i en tvist.

¹⁴ RÅ 2009 ref. 17 och Socialstyrelsens allmänna råd 1991:4 – Sekretess inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, s. 66.

¹⁵ Socialstyrelsens allmänna råd 1991:4 – Sekretess inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, s. 66.

¹⁶ RÅ 82 2:66 och Prop. 1979/80:2 Del A, s. 84 f.

¹⁷ Prop. 1979/80:2 Del A, s. 83.

¹⁸ RÅ 1994 not 602.

¹⁹ KamR 7587-13.

²⁰ KamR 4837-13.

²¹ KamR 608-12.

²² KamR 1166-09.

Om handlingarna har lämnats ut tidigare eller om den som begär ut handlingarna *redan känner till* uppgifterna ska de lämnas ut. Andra *neutrala uppgifter* som inte bedöms kunna vara till men för den avlidne eller dennes närstående omfattas inte heller av sekretess och ska lämnas ut.

Hur bör en begäran om utlämnande hanteras?

En sekretessprövning ska göras av om det står klart att uppgifterna kan röjas utan att den avlidne eller någon närstående till denna kan lida men.

- **Finns det en uppgiftsskyldighet till den som begär ut uppgifterna?** Om det föreligger uppgiftsskyldighet ska uppgifterna lämnas ut utan att någon menprövning behöver göras.
- **Är uppgifterna redan kända?** Uppgifter som den som begär ut handlingarna redan har kännedom ska lämnas ut.
- **Är uppgifterna särskilt integritetskänsliga?** Om svaret är ja och bedömningen är att den avlidne inte hade velat att uppgifterna skulle komma till någons kännedom ens efter sin död så står det inte klart att uppgiften kan röjas utan att *den enskilde lider men*. Detsamma gäller om uppgifterna kan antas skapa missaktning om de röjs. Uppgifterna omfattas då av sekretess och får inte lämnas ut. Man behöver då inte pröva om närstående kan lida men.
- **Finns det närstående?** Man bör ta reda på om det finns sådana närstående som omfattas av begreppet ovan.
- **Skadar det den allmänna bilden av den avlidne om uppgifterna lämnas ut så att närstående kan lida men?** Om svaret är ja omfattas uppgiften av sekretess och får inte lämnas ut.
- **Ska uppgifterna användas i en tvist mellan den avlidnas närstående?** Man får och bör fråga efter vem det är som begär ut uppgifterna och vad de ska användas till om det behövs för att göra sekretessprövningen.²³ Om det på något sätt framkommer att uppgifterna ska användas i en tvist och det kan vara till nackdel för någon närstående kan denna antas lida men.
- **Kan närstående lida men på något annat sätt?**
- **Finns det samtycke från övriga närstående?** Om svaret är ja kan uppgifterna lämnas ut ändå.
- Om det står klart att varken den avlidne eller dennes närstående kan lida men **omfattas uppgifterna inte av sekretess** och kan lämnas ut.
- Om det kan antas att antingen den avlidne eller dennes närstående kan lida men så står det *inte* klart att uppgiften kan röjas utan att någon lider men. Då **omfattas uppgiften av sekretess** och får inte lämnas ut. För mer information om handläggningen när det föreligger sekretess se juridisk information "Handlägningsordning för utlämnande av allmänna handlingar och uppgifter ur allmänna handlingar".
- **Finns det uppgifter som inte omfattas av sekretess?** De delar av journalen som inte är särskilt integritetskänsliga eller som inte omfattas inte av sekretess ska lämnas ut på begäran.

²³ KamR 1166-09.